

Vlaams
Parlement

ingediend op **492** (2015-2016) – Nr. 3
10 november 2015 (2015-2016)

Verslag

namens de Commissie voor Onderwijs
uitgebracht door Jos De Meyer en Caroline Gennez

over de nota van de Vlaamse Regering

ingediend door viceminister-president Hilde Crevits

Conceptnota Masterplan Scholenbouw

Samenstelling van de Commissie voor Onderwijs:

Voorzitter: Kathleen Helsen.

Vaste leden:

Vera Celis, Koen Daniëls, Ingeborg De Meulemeester, Kathleen Krekels, Kris Van Dijck, Miranda Van Eetvelde;

Jos De Meyer, Jenne De Potter, Jan Durnez, Kathleen Helsen;

Ann Brusseel, Jo De Ro;

Caroline Gennez, Tine Soens;

Elisabeth Meuleman.

Plaatsvervangers:

Peter Persyn, Grete Remen, Axel Ronse, Willy Segers, Ann Soete, Manuela Van Werde;

Caroline Bastiaens, Sabine de Bethune, Vera Jans, Katrien Schryvers;

Jean-Jacques De Gucht, Francesco Vanderjeugd;

Katia Segers, Steve Vandenberghe;

Elke Van den Brandt.

Documenten in het dossier:

492 (2015-2016) – Nr. 1: Nota van de Vlaamse Regering

– Nr. 2: Verslag van de hoorzittingen

INHOUD

I.	Toelichting door viceminister-president Hilde Crevits	4
1.	Algemene situering	4
2.	Uitdagingen schoolinfrastructuur	4
3.	Historische achterstand	5
4.	Vijf strategische doelstellingen	5
4.1.	Strategische doelstelling 1: het bestaande onderwijspatrimonium vernieuwen	6
4.2.	Strategische doelstelling 2: de onderwijscapaciteit uitbreiden	6
4.3.	Strategische doelstelling 3: alternatieve financieringsbronnen aanboren	7
4.4.	Strategische doelstelling 4: focussen op schoolgebouwen van de toekomst	8
4.5.	Strategische doelstelling 5: bevorderen van langetermijnplanning en beheersmatige aanpak	9
5.	Bij wege van conclusie	9
II.	Toelichting door Caroline Gennez bij haar conceptnota voor nieuwe regelgeving over onderwijsinfrastructuur	9
1.	Inleiding	9
2.	Voorstellen op langere termijn	10
3.	Voorstellen op korte termijn	11
III.	Bespreking	12
1.	Vragen en opmerkingen van de leden	12
1.1.	Tussenkomsst van Elisabeth Meuleman	12
1.2.	Tussenkomsst van Jos De Meyer	14
1.3.	Tussenkomsst van Jo De Ro	14
1.4.	Tussenkomsst van Koen Daniëls	16
1.5.	Tussenkomsst van Jan Durnez	17
1.6.	Tussenkomsst van Kathleen Krekels	17
1.7.	Tussenkomsst van Kathleen Helsen	18
2.	Antwoorden van de minister	19
2.1.	Reactie op de conceptnota van Caroline Gennez	19
2.2.	Reactie op de andere tussenkomsten	20
3.	Reactie van Caroline Gennez op de tussenkomsten van de leden en de reactie van de minister	22
4.	Replieken	23
4.1.	Reactie van Koen Daniëls	23
4.2.	Reactie van Kathleen Krekels	24
4.3.	Reactie van de minister	24
	Gebruikte afkortingen	25
	Bijlage: Powerpointpresentatie van viceminister-president Hilde Crevits, zie dossierpagina op www.vlaamsparlement.be	

In de Commissie voor Onderwijs werd op data van 8 en 22 oktober 2015 de Conceptnota Masterplan Scholenbouw besproken. Op 8 oktober lichtte minister Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Onderwijs de nota toe tijdens de ochtendbijeenkomst van de commissie. Ze maakte hierbij gebruik van een powerpointpresentatie die terug te vinden is op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

Op diezelfde ochtendbijeenkomst werd ook nog een hoorzitting gehouden over het onderzoek 'Een capaciteitsmonitor voor het leerplichtonderwijs' aangezien het capaciteitsgegeven inherent verbonden is aan de scholenbouwproblematiek (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 543/1).

Tijdens de middagbijeenkomst van de commissie vond daarna een hoorzitting plaats met de onderwijskoepels, het GO! en de DBFM-vennootschap Scholen van Morgen nv. Een tweede hoorzitting had plaats op 14 oktober. Daarbij werden de Verenigde Verenigingen, het Instituut voor de Nationale Rekeningen en Jos Leyssens van Licence to Build gehoord (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 492/2).

Op de bijeenkomst van donderdag 22 oktober 2015 ging de commissie de dialoog aan met de minister over de Conceptnota Masterplan Scholenbouw.

Caroline Gennez diende eerder al op 23 juni 2015 een conceptnota in over onderwijsinfrastructuur (*Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 402/1). Deze werd tijdens de vergadering van 22 oktober toegelicht en samen besproken met de conceptnota van de Vlaamse Regering.

I. Toelichting door viceminister-president Hilde Crevits

1. Algemene situering

Minister *Hilde Crevits* brengt vooreerst in herinnering dat de Vlaamse Regering op 17 juli 2015 de Conceptnota Masterplan Scholenbouw goedkeurde. Het heeft reeds heel wat energie gekost en het zal ongetwijfeld ook nog flink wat energie kosten om, bijvoorbeeld, de puur chronologische aanpak van scholenbouwprojecten aan te vullen met andere duidelijke, objectieve en transparante criteria. Nochtans is het de logica zelf dat transparantie vereist is voor de besteding van overheidsmiddelen. De minister erkent dat de budgettaire behoeften groot zijn. Dat neemt niet weg dat het voor een overheid gerechtvaardigd is beleidslijnen uit te zetten voor de besteding ervan. Kortom, voor het eerst sinds Vlaanderen bevoegd is voor onderwijs, wordt een omvattend plan voor scholenbouw in de steigers gezet. Tot nog toe heeft elk zijn eigen systeem en primeert bijna altijd het moment van indiening.

2. Uitdagingen schoolinfrastructuur

De uitdagingen met betrekking tot het schoolpatrimonium zijn voldoende bekend. De Schoolgebouwenmonitor 2013 – die eerder ook al in deze commissie werd voorgesteld (*Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 289/1) – toont aan dat er heel wat verouderde schoolgebouwen in Vlaanderen en Brussel zijn. In Vlaanderen zijn er naar schatting 20.000 schoolgebouwen, met een oppervlakte van circa 16,6 miljoen vierkante meter in totaal. Meer dan de helft van de scholen dateert van vóór 1970, meer dan een kwart dateert zelfs van vóór 1950. De minister wijst op de historische financiële achterstand als basisoorzaak voor de aantasting van de kwaliteit van het schoolpatrimonium. De minister wil dan ook eerst en vooral een beter beeld van het patrimonium. Net daarom is er soms sprake van de opmaak van een allesomvattend kadaster. In de schoolgebouwenmonitor zitten immers niet alle schoolgebouwen.

De schoolcapaciteit vormt de tweede grote uitdaging. Ook voor wat dat betreft moet er vooreerst een goed zicht komen op de huidige en toekomstige capaciteitsdruk, zowel in het basis- als in het secundair onderwijs en dat in alle gemeenten en regio's. De grote uitdaging bestaat erin te zorgen dat elk kind een plaats op school heeft. De minister vindt het cruciaal dat de capaciteitsmiddelen sneller dan vandaag het geval is, tot nieuwe plaatsen/gebouwen leiden. De administratie volgt nu alle dossiers mee op om te kijken of ze nog hindernissen kan wegnemen. Maar eens de middelen zijn toegekend, zijn de scholen zelf verantwoordelijk voor de bouw. In het begin hadden veel taskforcegemeenten moeite met deze scherpe analyse, maar nu doen ze er zelf alles aan om sneller tewerk te gaan.

Naast de kwantiteit is er de kwaliteit van de schoolgebouwen. Nieuwe of vernieuwde schoolgebouwen dienen te voldoen aan de onderwijsbehoeften en maatschappelijke uitdagingen van de 21e eeuw. Heel wat scholen gebruiken al flink wat ICT in het onderwijs, maar de schoolgebouwen zelf zijn vaak verouderd en daar niet altijd op afgesteld. Nieuwe scholen moeten voorts multifunctioneel gebruikt kunnen worden, zo stelt ook het Vlaamse regeerakkoord. Het is weliswaar zo dat 62 percent van de vestigingsplaatsen nu al buitenschools wordt gebruikt, maar gemiddeld ongeveer slechts twee uren per dag. Dit kan dus beter. Medegebruik en openstelling van schoolgebouwen zijn nodig, ook omwille van infrastructurele behoeften in andere maatschappelijke domeinen.

3. Historische achterstand

De minister geeft vervolgens een overzicht van de historische achterstand. Voor het gesubsidieerd onderwijs (vrij en officieel) en het gemeenschapsonderwijs samen is er een geraamde wachtlijst van circa 5 miljard euro. Dat zijn 'uitgedrukte subsidiebehoeften', ruwe ramingen van de projectindieners zelf. De minister heeft AGION gevraagd om de wachtlijsten in het gesubsidieerd onderwijs systematisch te bekijken. Op een beter inzicht kunnen dan meer adequate beleidslijnen gebaseerd worden. Voor het vrij gesubsidieerd onderwijs gaat het om een wachtlijst van circa 2,3 miljard euro gevraagde of 'uitgedrukte' subsidies. Voor het officieel gesubsidieerd onderwijs gaat het om een wachtlijst van circa 0,4 miljard euro. Het leerplichtonderwijs is goed voor 96 percent van de wachtlijstdossiers. Ook het deeltijds kunstonderwijs kent infrastructurele noden, maar die cijfers zijn momenteel nog niet beschikbaar.

Bij het GO! bestaat er geen echte chronologische wachtlijst. Op basis van ruwe ramingen schat het GO! zelf dat er een subsidiebehoefte is van 2,28 miljard euro. Het GO! maakt momenteel zogenaamde integraalplannen op. Zo'n integraalplan is een geïntegreerd beleidsplan, één per GO!-scholengroep, dat niet alleen de behoeften in kaart brengt, maar ook bepaalt waar extra middelen bij voorrang naar toe gaan. De minister is onder de indruk van die beleidsmatig sterke aanpak.

Dat de wachtlijsten lang zijn valt te verklaren uit het feit dat ze onderhand al meerdere decennia meegaan. Het zal dan ook enige tijd vergen om ze systematisch weg te werken. Voor de minister is het cruciaal dat elke euro optimaal rendeert.

4. Vijf strategische doelstellingen

De Conceptnota Masterplan Scholenbouw is opgebouwd aan de hand van vijf strategische doelstellingen, die zich op hun beurt vertalen in vijftien operationele doelstellingen.

4.1. Strategische doelstelling 1: het bestaande onderwijspatrimonium vernieuwen

De eerste strategische doelstelling bestaat in het systematisch vernieuwen van het verouderde schoolpatrimonium. De wachtlijsten zullen zoals gezegd gescreend worden. De nieuwe criteria zullen erop toegepast worden, niet noodzakelijk om enkel dossiers te schrappen of de volgorde te wijzigen, maar om te objectiveren en het geheel transparanter te maken.

In een motie van 12 november 2014 vroeg dit Vlaams Parlement naar meer objectieve criteria voor de rangschikking van dossiers. Dwingende noden, planmatige aanpak, multifunctionaliteit, duurzaamheid, energie-efficiëntie en bouwkost zullen naast chronologie een rol spelen. Sommigen suggereren een systeem met trekkingsrechten. De minister wil daar best over nadenken maar zeker voor het vrij gesubsidieerd onderwijs blijft de vraag of dat voldoende transparant is. Scholen krijgen dan immers een omslag met infrastructuurmiddelen en beslissen zelf wat ermee te financieren. In het leerplichtonderwijs zijn dan een vierduizend omslagen nodig voor een drieduizendtal basisscholen en een duizendtal secundaire scholen. De vraag is maar of dat haalbaar is en, zo ja, is dit transparant? Het wordt een andere zaak als de enveloppes naar grotere samenwerkingsverbanden gaan. De integraalplannen van het GO! vormen alvast een stap naar een dergelijke ruimere context. Hoe schoolgebouwdossiers beoordeeld worden, bepaalt zo mee de toekomstige organisatie van scholengroepen.

De tweede grote operationele doelstelling binnen deze strategische doelstelling is het efficiënt aanpakken en behandelen van bouwdossiers. Nu gaat circa 70 percent van de beschikbare middelen in de reguliere financiering naar uitzonderingsprocedures en 30 percent naar de standaarddossiers op de wachtlijst. Dat systeem met uitzonderingsprocedures geldt enkel voor het vrij gesubsidieerd onderwijs. Dat is niet noodzakelijk een slechte zaak, tenminste als de kleinere dossiers in een visie, een stapsgewijze aanpak passen. De Schoolgebouwenmonitor toont nochtans aan dat substantieel subsidiëren, een grotere meerwaarde heeft. In elk geval komt er een vereenvoudiging: minder uitzonderingsprocedures zodat er meer aandacht kan gaan naar de grotere dossiers.

De minister stelt voor om onvoorzienbare en noodzakelijke meerwerken nog slechts in uitzonderlijke gevallen te subsidiëren, maar de forfaitaire vergoeding voor algemene onkosten van 7 percent op 10 percent te brengen. Dit is trouwens ook zo voor subsidies in andere beleidsdomeinen. AGION heeft daarnaast de opdracht gekregen de bouwdossiers integraal te digitaliseren en zo een volwaardig e-loket op te zetten.

4.2. Strategische doelstelling 2: de onderwijscapaciteit uitbreiden

De uitbreiding van de capaciteit is de tweede grote strategische doelstelling. De belangrijkste beleidslijn daarin is de integratie van de capaciteitsmiddelen in de reguliere middelen, zodat vooraf duidelijk is hoeveel capaciteitsmiddelen elk onderwijsnet in totaal kan besteden. Dat maakt een betere langetermijnplanning mogelijk, maar ligt voor sommigen politiek gevoelig omdat dan de gewaarborgde verdeling volgens de verhoudingen van Onderwijsdecreet II gerespecteerd wordt. Cruciaal is daarnaast een goede samenwerking in elke gemeente zodat er wel degelijk geïnvesteerd wordt waar het nodig is, niet waar het gemakkelijkst is om afspraken te maken. De huidige werkwijze, waar na een oproep lokaal overlegd wordt en dan middelen aangevraagd, is echter evenmin ideaal.

Om de capaciteitsmarge in elke gemeente beter en gericht te kunnen voorspellen, werd de capaciteitsmonitor ontwikkeld. De minister drukt hierbij

haar dank uit aan het HIVA van de KU Leuven en Interface Demography van de Vrije Universiteit Brussel voor het geleverde onderzoekswerk. Het is de eerste keer dat er zo'n gedetailleerd wetenschappelijk onderbouwd onderzoek gebeurt naar de capaciteitsbehoeften in het basis- en secundair onderwijs. Dat heeft wel wat voorafgaande studie gevergd. De verfijnde prognoses zijn uiterst interessant en maken het mogelijk om stap voor stap werk te maken van een meerjarenplanning, van een planning op langere termijn. De cijfers over de jaren heen geven inzicht in de omvang en duur van capaciteitsbehoeften.

Het valt de minister bijvoorbeeld op dat de groei van het totale aantal leerlingen in het gewoon basisonderwijs vanaf het schooljaar 2017-2018 stabiliseert en zelfs lichtjes daalt tot het vele jaren later terug begint te stijgen. Dat betekent dat capaciteitsmiddelen in de komende jaren moeten kunnen switchen. In het gewoon secundair onderwijs is er een omgekeerde beweging: het aantal leerlingen daalt tot en met dit schooljaar, waarop er een sterke stijging volgt tot en met het schooljaar 2025-2026, nadien volgt er dan weer een daling, als het aantal leerlingen in het lager onderwijs opnieuw aan het groeien is. Leerlingencijfers zijn dus op zijn minst volatiel te noemen, wat noopt tot meer flexibele gebruiksvormen van schoolgebouwen of vernieuwingen als huursubsidies.

Om capaciteitsbehoeften nauwgezet in kaart te brengen, is er zicht nodig op de vraagprognoses maar ook op het aanbod. Vooral over het aanbod ontbreken er data. Bij de Schoolgebouwenmonitor is gebleken dat niet elke school zijn capaciteit wil blootgeven, maar waar er lokale taskforces zijn, verloopt de informatie-inzameling veel vlotter. De minister beseft dat het 'gevoelige informatie' is, maar ze is noodzakelijk om de capaciteitsmarge realistisch te bepalen.

De minister wil voorts de kennis van de lokale taskforces capaciteit, de lokale onderwijsinstellingen en de gemeentebesturen, blijven valoriseren. Zij kennen de lokale ontwikkelingen, stadsvernieuwingsprojecten, nieuwe woonwijken enzovoort, en hun invloed op de onderwijsbehoeften. Een centrale capaciteitsmonitor vervult vooral een signaalfunctie, met de conclusies moet weldoordacht omgesprongen worden. Dit vergt nog verdere opvolging.

Het vijfde aandachtspunt van de minister in deze is een striktere opvolging van de capaciteitsproblemen en van de toegekende en nog toe te kennen capaciteitsmiddelen. Het Departement Onderwijs en Vorming en AGIO spelen nu al korter op de bal op. Tegen begin 2016 komt er nieuwe stand van zaken. Ze is ervan overtuigd dan gunstigere cijfers inzake uitvoeringsgraad te kunnen voorleggen.

4.3. Strategische doelstelling 3: alternatieve financieringsbronnen aanboren

De derde strategische doelstelling is het aanboren van nieuwe alternatieve financieringsbronnen voor schoolinfrastructuur. Het DBFM-programma Scholen van Morgen is niet-ESR-neutraal bevonden en volledig ingekanteld in de gewone middelen. Het project zit anderzijds wel op kruissnelheid. Het gaat om 165 schoolbouwprojecten, goed voor 200 nieuwe of vernieuwde schoolgebouwen; 625.000 m² bouwoppervlakte en een investeringsbedrag van 1,5 miljard euro. Het gaat hierbij voor 90 percent over nieuwbouw, in de reguliere financiering is dat maar 30 percent. Er zijn 136 individuele DBFM-contracten goedgekeurd, 132 bouwwerven effectief opgestart, 13 projecten effectief opgeleverd en 119 bouwwerven in volle uitvoering. Tot einde 2015 is er gemiddeld één oplevering van een schoolgebouw per week, in 2016 loopt dat op tot gemiddeld twee opleveringen per week. Als de overheidsopdracht Scholen van Morgen gewoon zou uitbreiden, dan komt dat ten laste van de begroting. Het is volgens de minister dan ook beter om nieuwe pps-constructies op te zetten die wel ESR-

neutraal zijn. Misschien prefereren de inrichtende machten om die middelen gewoon bij de reguliere te voegen.

Omdat de scholen volop gebouwd worden – nooit eerder waren er meer – stijgen de middelen in 2015 en 2016. De DBFM-operatie Scholen van Morgen is goed voor een investeringsbedrag van in totaal 1,5 miljard euro. Nu komt het erop aan Scholen van Morgen grondig te evalueren. In het masterplan staan voorstellen voor pps maar die moeten – met het oog op ESR-neutraliteit – nog goedgekeurd worden door het Instituut voor de Nationale Rekeningen en Eurostat. Allicht zullen ze kleiner zijn, meer projectspecifiek. De Vlaamse Regering stelt daarbij voor om de inrichtende machten zelf meer verantwoordelijk te maken voor hun scholenbouwprogramma. In het Scholen van Morgen-programma is dit nu in zeer grote mate gedelegeerd aan de DBFM-vennootschap en de afgevaardigd bouwheer, AG Real Estate. De ervaringen van de scholen met de DBFM zijn over het algemeen positief, de gebouwen zijn milieuvriendelijk. Nadeel is dat er geen nieuwe voorwaarden als wijzigende of bijkomende multifunctionaliteit aan het contract kunnen worden toegevoegd zonder dat er extra beschikbaarheidsvergoedingen voor gevraagd worden.

Naast nieuwe kleinschalige DBFM-projecten, wil minister Crevits het toepassingsgebied van de huurmogelijkheden (huursubsidies) flink uitbreiden. Tot op heden kunnen scholen enkel in capaciteitsgemeenten huursubsidies ontvangen. Het gaat voorsnog om minder dan een miljoen euro per jaar. De minister wil de huursubsidies uitbreiden tot andere gemeenten. De demografische druk zal zich immers ook daar laten voelen. De minister denkt dat huursubsidies als nieuw, volwaardig en vooral flexibel instrument binnen de alternatieve financiering van schoolgebouwen een rol kunnen spelen. De minister zal de veranderingen inzake huursubsidies aan het parlement voorstellen in het programmadecreet 2016 (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 544/1).

4.4. Strategische doelstelling 4: focussen op schoolgebouwen van de toekomst

Multifunctionaliteit wordt al gepromoot, soms zelfs verplicht binnen het DBFM-programma, maar niet gesanctioneerd. De hamvraag is hoe we een gedeeld schoolgebruik sterker kunnen faciliteren. Vanuit de praktijk onderzoekt de minister hoe de huidige regelgeving eenvoudiger kan, wat de hinderpalen zijn en welke optimalisaties mogelijk zijn. Goede praktijkvoorbeelden kunnen voor inspiratie zorgen. De minister onderzoekt samenwerking met projecten in de sociale economie voor het onderhoud en het beheer van multifunctionele schoolgebouwen, naar analogie met, bijvoorbeeld, het sociale economieproject 'Sleuteldragers' voor openstelling en beheer van de publieke gebouwen in de stad Antwerpen. Voorts wordt onderzocht of de databank toegankelijke publieke infrastructuur van Toegankelijke Vlaanderen (www.toevla.be) kan worden uitgebreid met de toegankelijke schoolinfrastructuur.

Toegankelijkheid betekent, zoals hoger reeds aangehaald, ook digitale toegankelijkheid. Samen met de federale overheid wordt bekeken hoe door goede samenwerking met de providers ervoor gezorgd kan worden dat scholen maximale toegang tot het glasvezelnetwerk krijgen. Bij de federale minister staat de digitale agenda hoog op het prioriteitenlijstje. Er zal worden nagegaan of er voor scholen gunsttarieven en een uitbreiding van het glasvezelnetwerk kan worden bedongen. Een ander facet dat de prioriteit van de werken mee zal bepalen is het energiezuinig bouwen.

Nieuwe leeromgevingen zijn belangrijk om nieuwe onderwijsuitdagingen aan te kunnen: het binnenklimaat, het akoestisch comfort, het visueel comfort, het sanitair, innovatieve speelplaatsen. In het kader van het STEM-beleid komt er een project waarbij leerlingen van het technisch en beroepsonderwijs ideeën

kunnen lanceren voor het schoolgebouw van de toekomst. In sommige technische scholen mogen jongeren zelfs mee helpen aan nieuwe gebouwen. Ondertussen is die projectoproep al gelanceerd en tegen eind oktober 2015 moeten de eerste projectvoorstellen binnen zijn.

4.5. Strategische doelstelling 5: bevorderen van langetermijnplanning en beheersmatige aanpak

Om de budgetten efficiënt te besteden is een goede planning van schoolbouwprojecten onontbeerlijk. Netoverschrijdende samenwerking is belangrijk, vooral bij ruimtelijke evoluties zoals stadsvernieuwingsprojecten. Voorts wordt onderzocht of het haalbaar is om kleine renovatie- en onderhoudswerken tegen een lagere kostprijs te laten uitvoeren door projecten sociale economie of technische scholen. Op heel veel plaatsen gebeurt dat overigens al, alleen wordt er nog niet voldoende aandacht aan besteed. De minister haalt het Scheppersinstituut in Wetteren – een school die ze zelf heeft bezocht – aan als lichtend voorbeeld.

Scholen laten zich adviseren en begeleiden door AGIO of door de gespecialiseerde diensten van het GO!, maar inspirerende praktijkvoorbeelden en informatie kunnen nog beter worden bekendgemaakt. Voorts kondigt de minister onderzoek aan naar elementen die invloed hebben op kostenefficiënt bouwen. Dat mag niet aan de scholen overgelaten worden, maar moet door de overheid in kaart gebracht worden. Daarover doen immers heel wat verhalen de ronde: bouwen in de stad is duurder dan op het platteland; wie veel middelen heeft bouwt duurder dan wie weinig middelen heeft; wie zelf een eigen inbreng moet voorzien bouwt goedkoper dan wie de kosten volledig gefinancierd krijgt. Nochtans zijn het vooral regels van buiten het beleidsdomein Onderwijs die de kostprijs verhogen: ventilatie, toegankelijkheid, binnenluchtkwaliteit, brandveiligheid en voedselveiligheidsbepalingen. De minister wil dan ook laten onderzoeken hoe er budgetvriendelijker kan worden opgetreden.

5. Bij wege van conclusie

Kortom, de achterstand is historisch gegroeid en de budgetten zijn te klein. Maar een geïntegreerd totaalplan met een visie en een kader, gebaseerd op de gegevens die nu voor het eerst beschikbaar zijn, uit de Capaciteitsmonitor en de Schoolgebouwenmonitor, kan voor meer efficiëntie zorgen. In de actietabel in de bijlage bij de conceptnota (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 492/1, pp. 19-23) worden de vijf strategische doelstellingen van het masterplan scholenbouw geconcretiseerd in vijftien operationele doelstellingen. Uiteraard is nauw overleg met koepels en netten hierbij erg belangrijk. Volgende week is daarvoor trouwens een overleg gepland.

II. Toelichting door Caroline Gennez bij haar conceptnota voor nieuwe regelgeving over onderwijsinfrastructuur

1. Inleiding

Caroline Gennez zegt dat talenten van morgen in de scholen gevormd en gesmeed worden, maar de schoolgebouwen beantwoorden niet meer aan de onderwijsbehoeften van de 21e eeuw. Eén derde van de scholen is gebouwd voor 1950. Naast kwalitatieve mankementen is er een nijpend capaciteitsprobleem dat door de demografische evoluties alleen maar groter wordt. De piek voor de kleuters wordt verwacht in 2020, in het lager onderwijs 2025, in het secundair onderwijs in 2030. In 2025 zal de instroom in het eerste leerjaar van de snelst groeiende gemeenten een piek van meer dan 166.000 kinderen bereiken hebben. Om die redenen heeft ze met Albert Einsteins uitspraak "Meer dan het verleden

interesseert mij de toekomst, want daarin ben ik van plan te leven”, in het achterhoofd in juni 2015 een conceptnota over de scholenbouw ingediend. Daarin bepleit ze een nieuw plan van aanpak voor de bouw maar ook voor het gebruik van de scholen, waardoor broodnodige investeringen mogelijk worden gemaakt door kordaat in te zetten op de vereenvoudiging van de regels en een snellere financiering. Daarbij worden ook privépartners en gezinnen betrokken bij de financieringsmodaliteiten. De school van de toekomst is voor sp.a een community die verschillende diensten clustert van kinderopvang tot klas, van repetitielokaal tot oefenveld.

Met de conceptnota wil sp.a de geesten wakker schudden, nieuwe denksporen en concrete voorstellen lanceren voor een fundamenteel andere manier van bouw, financiering en gebruik van de schoolgebouwen. De school van de toekomst motiveert leerlingen, inspireert leerkrachten en verbindt de lokale gemeenschap. De conceptnota biedt een totaalmodel voor scholenbouw met een ideale visie op lange termijn en concrete, haalbare voorstellen op korte termijn.

Door strenge en diverse regelgeving zijn er heel wat activiteiten in scholen niet mogelijk. De overheid legt immers een resem voorwaarden op waaraan openbare gebouwen in diverse sectoren moeten beantwoorden met andere regels voor een school dan voor een crèche, een rusthuis, een sportzaal voor toegankelijkheid, duurzaamheid, veiligheid. De Vlaamse administraties en het beleid zijn ook te verkokerd wat zorgt voor vertraging in nieuwe infrastructuurwerken van scholen en een belemmering is voor het multifunctionele gebruik van de gebouwen. Sp.a wil daarvan af en van alle scholen brede scholen maken: multifunctioneel en flexibel. Dat vergt een andere benadering van schoolinfrastructuur en maatschappelijk vastgoed in het algemeen.

2. Voorstellen op langere termijn

Sp.a doet daarvoor vier voorstellen. Een eerste is een vereenvoudigd en sectoroverschrijdend subsidiemechanisme. Slechts als de subsidiëring en het onderhoud van de grote gebouwen naar een hoger niveau getild worden, wordt het mogelijk om niet alleen verschillende functies in een gebouw te hebben maar ook de financiële voordelen van de bundeling te plukken. Daartoe moet – en dat is het tweede voorstel – volgens sp.a de onderwijsfunctie losgekoppeld worden van de eigenaarsfunctie. Zo kunnen leerkrachten en directies zich op hun corebusiness concentreren en het onderhoud of herstel van gebouwen, dat nu hen heel wat werk en kopzorgen baart, aan deskundigen toevertrouwen. Buiten kijf staat dat de inrichters van het onderwijs hun pedagogisch project in alle vrijheid waarmaken, alsook dat ze garanties hebben van de eigenaar dat ze in de gebouwen kunnen blijven. Dat belet niet dat scholen die eigenaar zijn van hun gebouwen, dat blijven.

Ten derde is het de oprechte overtuiging van sp.a dat de regie voor maatschappelijk vastgoed, a fortiori voor schoolinfrastructuur, bij de lokale overheid ligt. Slechts zo is een visie op langere termijn mogelijk. Onderwijsplanning maakt deel uit van een integrale lokale planning waar ook ruimtelijke ordening, verkeersbeleid, sociaal beleid, woonbeleid, stadsontwikkeling een plaats in hebben. Ook de Vlor merkt dat in zijn advies over scholenbouw op. Kortom, sp.a denkt dat de lokale overheid de lokale ruimtelijke ordening moet beheren en daarvoor de nodige instrumenten moet krijgen waardoor het delen van accommodatie netoverschrijdend tussen scholen maar ook met verenigingen, sportclubs, het dko mogelijk wordt. Zo kan het scholenbouwbeleid de motor zijn voor de creatie van een eigen ruimtemarkt die wordt gestuurd, gedefinieerd en beheerd door het lokale niveau.

Sinds 2010 zijn er her en der lokale taksforces die de behoeften en de problemen van de schoolinfrastructuur en capaciteit in kaart brengen. Sp.a denkt dat ze Vlaanderen overschrijdend moeten zijn, één per stad, of één per meerdere gemeenten. Die taskforces moeten dan met de onderwijspartners van alle netten de behoeften op korte en lange termijn nagaan. Ze kunnen daarvoor terugvallen op de gegevens van de capaciteitsmonitor en hopelijk ook ooit van het kadaster inzake maatschappelijk vastgoed en schoolinfrastructuur. Zo kunnen ze bepalen wat er op korte termijn mogelijk is en wat er op middellange en lange termijn nodig is.

De regierol van de lokale overheid zal de netoverschrijdende samenwerking bevorderen. Sp.a pleit voor buurtscholen voor kleuter- en lager onderwijs. Dat is evident in de 21e eeuw waar de samenleving pluralistisch is en moet zijn. Het heeft voordelen voor de sociale cohesie maar ook voor de mobiliteit. Dat impliceert dat de taskforce meer taken moet krijgen dan louter het aanvragen en toekennen van capaciteitsmiddelen. Elke taskforce doet dan de masterplanning op regionaal niveau, waarbij hij het aanbod van kleuter- tot hoger onderwijs in kaart brengt en afzet tegen de demografische evoluties. Met lokale langetermijnmasterplannen kan de Vlaamse overheid de behoeften beter inschatten, de middelen beter begroten en een prioriteitenlijst maken.

Het vierde voorstel is andere financieringsmiddelen dan andere overheidsmiddelen aan te boren. Dat gebeurt al met de DBFM Scholen van Morgen, maar het kan creatiever. Dat de eigenaarsfunctie apart komt te staan, maakt alternatieve financieringsmodellen voor schoolinfrastructuur mogelijk. De sp.a ziet mogelijkheden in de strengere Europese regels die verzekeringsmaatschappijen verplichten het onderpand voor hun verzekeringen te versterken, waardoor vastgoed met een duurzaam karakter voor hen interessant wordt. Daarnaast haalden de banken in 2014 1,9 miljard euro op met de volkslening. Sp.a zou het zinvol vinden dat de minister tot afspraken komt met de banken en de federale minister van Financiën om een deel van het opgehaalde geld in scholenbouw te investeren. Sp.a denkt voorts aan crowdfunding, maar dan eerder voor kleinere verbeteringen van infrastructuur en aanpassingswerken. Zo kunnen ouders of andere leden van de lokale gemeenschap zich mee eigenaar voelen van de school, wat een groot maatschappelijk rendement geeft.

3. Voorstellen op korte termijn

De vier voornoemde voorstellen zijn plannen op lange termijn, maar ook op korte termijn kan het anders. Drastisch besparen op onderwijs, de werking, personeel, infrastructuur is niet wijs, maar zo het toch gebeurt moeten de schaarse resterende middelen op korte termijn renderen, zo niet pleegt de maatschappij schuldig verzuim. Het huidige financieringsmodel is te ingewikkeld. Over kortere wachttijden voor bouwdoSSIers, sneller bouwen, steeds weer en snel aanpassen aan nieuwe onderwijskundige en maatschappelijke trends, heeft sp.a ook vier voorstellen.

Vooreerst wil de partij de wachtlijst herorganiseren in functie van de behoeften en het multifunctionele gebruik en dus niet louter chronologisch. De wacht- en doorlooptijden zijn nu veel te lang, het ordeningssysteem van de doSSIers is niet langer performant. Omdat doSSIers zich over de jaren heen opgestapeld hebben, is het overzicht zoek. Scholen moeten soms een decennium wachten. Daarom dienen ze deeldoSSIers in via de verkorte procedure waardoor ze noodgedwongen koterijen bouwen, eerder dan werken te passen in een omvattende infrastructuurvisie. Sp.a vraagt de huidige wachtlijst te analyseren en te ordenen op basis van wat dringend is en wat multifunctioneel is. De criteria vandaag zijn te arbitrair en niet of onvoldoende gelinkt aan capaciteit, kwaliteit en de ambitie om

infrastructuur te delen. Wil men brede scholen, moeten die parameters een zwaarder gewicht krijgen.

Het tweede snelle voorstel is het verlagen van de btw op scholenbouw naar zes percent, wat gelukkig nu bewaarheid wordt. Het derde voorstel is een meerjarenplanning over verschillende regeerperiodes. De voorbije regeerperiode 2009-2014 zijn de middelen voor scholenbouw spectaculair gestegen. De toekenning gebeurt echter te veel ad hoc, in begrotingsopmaak en -controle, wat het scholen bemoeilijkt om op lange termijn te plannen. De financiële meerjarenplanning moet voor sp.a een groeipad vertonen.

Het vierde voorstel, waar de meeste andere partijen het eens mee kunnen zijn, is het voorkooprecht voor de overheid bij de verkoop van een schoolgebouw. In die gebouwen heeft de overheid immers geïnvesteerd en ze kan ze mogelijks gebruiken voor onderwijs of andere maatschappelijke functies.

In de inleiding van de conceptnota staan de investeringen in schoolinfrastructuur van de laatste tien jaar: van 137,2 miljoen euro in 2004 naar 315,6 miljoen euro in 2014. De Scholen van Morgen nv zal via de DBFM-formule deze legislatuur de bouw en oplevering van 211 nieuwe scholen ondersteunen. Het programma bestaat uit 165 projecten, 100 bouwwerken zijn al gestart en 161 vergunningen waren afgeleverd in juni. Als alle werken hun beslag hebben gekregen, zal er 625.000 m² nieuwe schooloppervlakte gerealiseerd zijn. Voor sp.a is het evident dat bij het begin van elk schooljaar er voor elk kind een stoeltje verzekerd is. De omgevingsanalyse waar de conceptnota op gestoeld is, zet de demografische evolutie tegen de huidige schoolcapaciteit af. In de schoolgebouwenmonitor vond Caroline Gennez de gegevens over de staat van de gebouwen. Ze heeft ook de enquête geciteerd waaruit blijkt dat schoolgebouwen momenteel nog te weinig meervoudig gebruikt worden. Sp.a wil daar snel en in alle netten verandering in zien.

Sp.a denkt dat een saai schoolgebouw snel kan omgebouwd worden tot een hechte community. Investeren in schoolgebouwen kan eveneens een marsorder zijn voor de economie. De lage, bijna verwaarloosbare rente moet een stimulans voor de Vlaamse overheid zijn om het onderwijs een helpende hand te reiken en de toekomstige begrotingen vandaag te ontlasten. Sp.a kiest resoluut voor een werkelijke inbedding van de scholen in de lokale gemeenschap, om van kleuter- en lagere scholen buurtscholen te maken in de ware zin van het woord, in het hart van de lokale gemeenschap. Samen met de conceptnota van de minister en ideeën van andere parlementsleden, denkt Caroline Gennez dat haar conceptnota een constructieve basis is om samen uit de patstelling inzake de schoolinfrastructuur te geraken en snel, efficiënt en duurzaam scholen te bouwen.

III. Bespreking

1. Vragen en opmerkingen van de leden

1.1. Tussenkoms van Elisabeth Meuleman

Elisabeth Meuleman schetst nog even waarom het masterplan scholenbouw dat zo lang uitbleef, dringend is: grote infrastructuurproblemen op vlak van capaciteit én kwaliteit. De wachtlijsten zijn ellenlang en bedragen 5 miljard euro. Als oppositielid is Elisabeth Meuleman niet te beroerd om het te zeggen als de regering het goed doet, maar dit masterplan zal volgens haar amper een kiezel in de rivier verleggen. De minister lijkt nochtans te beseffen wat nodig is. Gezien de budgettaire context is het vooreerst niet geruststellend dat de minister de financiering buiten de conceptnota houdt. Het is duidelijk dat de minister de

regering niet zover gekregen heeft om een meerjarenbegroting voor scholenbouw op te stellen. Het zou anders zijn mocht er nog, zoals bij de conceptnota over radicalisering, nadien nog een actieplan komen. Maar het actieplan zit in bijlage en er staan nog minder dan in het actieplan radicalisering concrete doelstellingen of financiële engagementen in.

Als de regering de onderfinanciering van infrastructuur niet wegwerpt, zal ze enkel de wachtlijsten kunnen 're-shuffelen'. Volgens de administratie is er in het minst ambitieuze scenario jaarlijks 390 miljoen euro nodig om de wachtlijsten, gespreid over verschillende regeerperiodes weg te werken, dus zonder bijkomende capaciteit. De Vlaamse Regering had 500 miljoen euro per jaar beloofd, eigenlijk nog te weinig, maar heeft het eerste jaar integendeel 50 miljoen euro bespaard. Het lid hamert dus op een meerjarenbegroting.

Grootschalige pps zijn niet voor herhaling vatbaar, daarover heerst eensgezindheid. Het Katholiek Onderwijs Vlaanderen heeft gezegd dat het om de wachtlijsten op te lossen via gewone financiering 300 miljoen euro, via pps 1,4 miljoen euro per jaar nodig heeft. De minister wil 200 miljoen euro vrijmaken voor kleinere pps, waarvan 15 miljoen euro per jaar voor beschikbaarheidsvergoedingen. Elisabeth Meuleman zet daar vraagtekens bij. Vooreerst omdat inrichtende machten en schoolbesturen zelf initiatief moeten nemen en alleen voor de realisatie hulp krijgen van de administratie. Welke onder hen zullen daartoe in staat zijn? En hoe lang zullen ze ervoor nodig hebben?

Naast kleine pps is wel degelijk een gewone budgettaire injectie nodig. Ze informeert waarom de minister niet zekerder is van middelen uit het Europees Investeringsfonds. Wallonië krijgt daar tussen 2013 en 2017 300 miljoen euro jaarlijks uit, naast 300 miljoen euro van Belfius. Andere alternatieven zoals crowdfunding en volksleningen, waar voormalig secretaris-generaal van het VSKO Mieke Van Hecke, destijds al voor pleitte, staan helemaal niet in het masterplan. Ze nodigt de minister uit om ruimer, inventiever en creatiever te zijn.

Ondanks parlamentsbrede eensgezindheid dat tijdstip van indiening niet het enige criterium mag zijn om dossiers te rangschikken, blijft de minister daaraan vasthouden voor de dossiers die al op de wachtlijst staan. Voor nieuwe dossiers komen er wel bijkomende criteria. Zelfs scholen die onveilig zijn, krijgen geen voorrang. Momenteel worden de bouwdoossiers die in 2002 ingediend zijn, behandeld. Als daar geen andere criteria voor komen, zal de nieuwe beoordelingsmethode pas over twintig jaar zijn volle effect hebben. Middelen moeten nu al bij voorrang gaan naar dringende renovatie en dringende nieuwbouw, zowel oude als nieuwe dossiers.

De capaciteitsmiddelen toevoegen aan de middelen voor reguliere scholenbouw, is de enige manier om op langere termijn te plannen en steden en gemeenten niet langer aan een jaarlijks te bepalen financieel infuus te houden. Net omdat ze niet weten hoeveel er het jaar nadien beschikbaar zal zijn, vraagt elke stad en gemeente veel, ook als ze nog niet helemaal klaar is om te bouwen. Dat is dus mede de oorzaak van de lage realisatiegraad. De minister vertrouwt nu de investeringsafweging tussen uitbreiding en renovatie toe aan de koepels, waardoor de lokale taskforces, steden en gemeenten minder inspraak hebben. Nochtans zijn de taskforces onontbeerlijk voor een objectief, netoverschrijdend oordeel over de reële lokale behoeften. Zij zijn ook het best geplaatst om het multifunctioneel gebruik te stimuleren. Dus er zijn net meer taskforces nodig met ruimere taken.

Ook over het hoofdstuk multifunctionaliteit is de spreker teleurgesteld. Het blinkt uit in vaagheid, enkel voornemens, geen enkel concreet plan. Dat illustreert de

spreker met enkele citaten. Ook in het actieplan worden de plannen niet verder geconcretiseerd. Nochtans ligt in medegebruik, door netten, privépartners en overheidspartners in andere domeinen, de sleutel voor meer efficiëntie. Het lid bezocht zelf schitterende voorbeelden in Denemarken.

Kortom, voor Elisabeth Meuleman ontbreekt het de minister aan moed: om de chronologie te doorbreken, om de lokale taskforces meer beslissingsmacht te geven, om de alleenbeslissingsmacht van de koepels te doorbreken, om het medegebruik van publieke gebouwen te initiëren. Extra middelen kan de minister niet afdwingen. Ze spoort de minister aan tot een meer doortastend optreden.

1.2. Tussenkomsst van Jos De Meyer

Jos De Meyer merkt dat Elisabeth Meuleman weinig onthouden heeft uit hun gesprek in het televisieprogramma *De Zevende Dag*. Voor hem is het vooreerst belangrijk dat er überhaupt een conceptnota is, alsook dat er eindelijk een capaciteitsmonitor is. Bij de septemberverklaring heeft de regering herbevestigd deze regeerperiode 500 miljoen euro vrij te maken voor scholenbouw. Voorts voegt de minister de capaciteitsmiddelen bij de reguliere middelen, wat belangrijk is om op langere termijn te plannen. Dat neemt niet weg dat de samenwerking met steden en gemeenten essentieel zal blijven. Na goedkeuring van een dossier, is er jammer genoeg meer dan een paar maanden nodig om een gebouw recht te trekken. In het eerste jaar heeft Antwerpen snel capaciteitsmiddelen willen binnenrijven door modulaire units op oude gasterreinen te bouwen. Nadien bleek dat er geen bouwvergunning aangevraagd was, dat de terreinen vervuild waren waardoor er uiteindelijk nooit een leerling naar de klasjes geweest is. Daarmee wil hij aantonen dat haast en spoed soms tot ongewenste resultaten leidt.

Het Katholiek Onderwijs Vlaanderen pleit ervoor in capaciteitsregio's het subsidiepercentage van 70 naar 80 percent te brengen. *Jos De Meyer* vraagt de minister het subsidiepercentage voor capaciteitsingrepen te verhogen tot het subsidiepercentage voor DBFM, ongeveer 81 percent. Momenteel is de financiële verdeling van 30 percent voor de gewone en 70 percent voor de verkorte procedure onevenwichtig, hoewel hij begrip heeft voor de ontstaansredenen.

Multifunctionele gebouwen vergen een multifinanciering. Het zou in ieders voordeel zijn als steden en gemeenten ook in infrastructuur van het vrij onderwijs kunnen investeren, bijvoorbeeld om van een turnzaal een sporthal te maken die ook door de sportclubs kan worden gebruikt. Hij wijst de minister op het decretale kader om dure didactische uitrusting, bijvoorbeeld voor tso en bso te financieren. Hij vraagt voorts wat de minister bedoelt met het onderzoeken van incentives op vlak van infrastructuur in het kader van de modernisering van het secundair onderwijs. Wil ze zo domein- en campusscholen stimuleren?

Scholen met acute infrastructuurproblemen moeten eerst geholpen worden. De minister suggereert vijf criteria, waaronder – terecht – het moment van indiening. Anders bestaat het risico dat nieuwe dossiers gewoon zo opgesteld zijn dat ze beter beantwoorden aan de criteria. Hij moedigt de minister daarnaast aan om het onderzoek naar kostenefficiënt bouwen op basis van een levenscyclusbenadering van een gebouw, zo snel mogelijk te starten. Voorts waarschuwt hij de minister voor juridische obstakels bij kleinschalige pps.

1.3. Tussenkomsst van Jo De Ro

Jo De Ro feliciteert Caroline Gennez met haar conceptnota, een werkstuk dat tijd vergt en ook moed, want ze geeft zich bloot. Dat ze Einstein citeert om de leden ervan te overtuigen niet naar de fouten van het verleden te kijken, is goed

gevonden. Positief en zeker te bespreken in de commissie Welzijn is de gezamenlijke huisvesting van een school met kindgerelateerde diensten zoals initiatieven buitenschoolse kinderopvang. Het idee van community schools of centers is hij genegen. Hij zag daar in Washington mooie voorbeelden van. Elkeen die lokaal actief is, kan vlot vier of vijf organisaties bedenken die baat hebben bij huisvesting op een schoolcampus: crèches, buitenschoolse kinderopvang, jeugdadviserend centrum, dienst voor opvoedingsondersteuning en leerwinkels. Hoewel het weinig bekend is, gebeurt dergelijke gezamenlijke huisvesting al in bepaalde steden. Nochtans zijn er praktische moeilijkheden. Zo heeft de inspectie al enkele keren een negatief verslag afgeleverd omdat een dko voor het grootste deel van zijn werking gebruik maakt van lokalen van het dagonderwijs. Dus niet om redenen van veiligheid of hygiëne maar omdat de invulling, de aankleding, het materiaal van het lokaal voor de ene of andere onderwijsvorm niet volstond.

Net als de minister wil Caroline Gennez de capaciteitsmiddelen bij de reguliere middelen voegen, maar hoe krijgt de lokale overheid dan inspraak? Als er plaatsen te weinig zijn, wordt er immers met de beschuldigende vinger ofwel naar de minister ofwel naar de schepen gewezen. Hij informeert hoe Caroline Gennez de Vlaamse Regering het verschil tussen 6 en 21 percent btw wil laten vergoeden zolang dat niet op federaal niveau goedgekeurd is.

In 2004-2005 heeft toenmalig minister van Onderwijs Vandenbroucke beslist om het idee van financiering door volksleningen, die onderzocht en haalbaar verklaard was door zijn voorganger, te verlaten en is voluit voor DBFM gegaan. Waarom kiest sp.a daar nu wel voor? Voorts verbaast het hem dat de partij voor scholenbouw wel aan crowdfunding denkt terwijl ze er voor Cultuur zo tegen is. In het onderwijs bestaat dan nog het risico dat een school met een sociaaleconomisch zwakkere populatie minder geld ophaalt. De Brusselse gewestminister Guy Vanhengel moet al jaren bijpassen. Wat wil Caroline Gennez in dat geval doen?

Samen met de capaciteitsmonitor acht hij de conceptnota van de minister een goede aanzet om stappen in de goede richting te zetten. Infrastructuurbeleid in onderwijs moet vooreerst transparant zijn, zodat het zonneklaar is dat middelen voor infrastructuur ook voor dat doeleinde gebruikt worden. Een scholenkadaster is daar een belangrijk hulpmiddel voor. Voor het verdelen van de reguliere middelen, ook als daar capaciteitsmiddelen bijkomen, gelden voorsnog de regels van Onderwijsdecreet II. Hoe denkt de minister over een actualisering daarvan, die ook gevraagd is door sommige netten? Welke verdeling zal de minister na de samenvoeging hanteren tussen de historische wachtlijsten en de capaciteit?

Hij zou graag zien dat de minister zich in de nota sterker verzet tegen de verkoop van schoolgebouwen zonder goede redenen. Na de uiteenzetting van het Instituut voor de Nationale Rekeningen vreest de spreker met Jos De Meyer dat de marges voor creatieve alternatieven die ESR-neutraal zijn, klein zijn. Weet de minister of alle alternatieve financieringsbronnen die zij in de conceptnota voorstelt, ESR-neutraal zijn? Daarnaast suggereert hij een wettelijke verankering van het gezamenlijk gebruik van infrastructuur door alle scholen, los van welk net ze zijn. Dat het nog niet gebeurt, is voor velen onbegrijpelijk.

Het Vlaamse beleid gaat ervan uit dat het enkel gebouwen subsidieert op gronden van de inrichtende macht. Dat er in dure, stedelijke, dichtbevolkte gebieden weinig scholen gebouwd worden, is ook omdat inrichtende machten geen geld hebben om de grond te kopen. Sommige gemeenten stellen zelf gronden ter beschikking maar niet elke gemeente heeft daartoe de mogelijkheden of de bereidheid. Hij pleit er ook voor om regionale verschillen in bouw prijs bij de subsidies in rekening te brengen en niet zoals nu een vaste kost prijs per

m². Voorts wijst Jo De Ro erop dat een gebouw meer aan slijtage onderhevig is als het ook buiten de schooluren wordt gebruikt voor andere functies. Dergelijk gebouw kost 5 tot 10 percent meer.

De spreker is daarnaast voor huursubsidies maar ziet wel enkele risico's. Het kan niet de bedoeling zijn dat een autonoom gemeentebedrijf voor patrimonium alle scholen opkoopt om dan te verhuren. Voorts suggereert hij de minister om bouwheren en inrichtende machten te laten weten dat ze best hun facturen laten opstellen na 1 januari 2016 om zo te kunnen genieten van de 6 percent btw.

Hij wijst erop dat Vlaamse Gemeenschapscommissie in het kader van haar flankerende bevoegdheid voor de scholen in Brussel het verschil gemaakt heeft door ze boven 60 of 70 percent te subsidiëren, te assisteren bij ingewikkelde bouw dossiers, ervaring te delen met het GO! en het Katholiek Onderwijs Vlaanderen en de gemeenten. Tot slot vraagt hij de minister of ze bij haar collega's van Cultuur, Jeugd, Sport, Welzijn, Ambtenarenzaken veel animo ziet om investeringsportefeuilles af te stemmen op gemeenschappelijk gebruik en bouw.

1.4. Tussenkomen van Koen Daniëls

Koen Daniëls acht de problemen die Caroline Gennez aankaart, onomstotelijk vaststaand, haar oplossingen zijn wel voor discussie vatbaar. In haar voorstel echter om DBF te scheiden van M zit net de bottleneck. Het onderhoud waar de M voor staat, mag immers net niet publiek zijn opdat Europa het als een private investering zou zien.

Met heel wat voorstellen van Caroline Gennez is hij het eens, maar waar denkt ze de financiële middelen ervoor te halen? De regering heeft zich ertoe verbonden 500 miljoen euro bij elkaar te harken – een terechte keuze – maar die gaat ten koste van andere investeringen. De minister denkt trouwens heel wat voorstellen van de sp.a-nota met die middelen uit te voeren.

Goede schoolgebouwen zijn belangrijk om de baan aantrekkelijk te maken voor leerkrachten en passen zo in het loopbaanpact. De achterstand opgelopen op 40 jaar, is helaas niet in te halen op 5 of 10 jaar. Bijkomende plaatsen komen er, ook volgens het regeerakkoord, waar de nood het hoogst is. In ieder geval zullen dergelijke beslissingen op weerstand botsen. Het komt er dan ook ten eerste op aan de 'nood' goed te definiëren, zowel op vlak van plaatsgebrek als op vlak van staat van het gebouw. De capaciteitsmonitor is een goede graadmeter voor het aantal plaatsen, maar moet zeker up-to-date gehouden worden. Het GO! heeft een goede digitale inventaris van de grootte en staat van de gebouwen. De opmeting alleen al heeft 3 miljoen euro gekost. Koen Daniëls pleit voor een algemene, objectieve inventaris van de staat van de gebouwen.

N-VA heeft zich altijd voorstander betoond van multifunctionele gebouwen. Dat staat in het regeerakkoord en nu ook in de conceptnota. Het beleid moet ingaan tegen de vele redenen om een schoolgebouw niet open te stellen voor andere diensten door het gewoonweg te verplichten. Dat betekent niet dat het geen hulp moet bieden om de hinderpalen weg te nemen. Voor de spreker moet dat volgens het KISS-principe, Keep It Smart and Simple, gebeuren. Verenigingen moeten bijvoorbeeld weten welke lokalen ze kunnen gebruiken en waar ze de sleutel kunnen halen. Gebouwen die meer gebruikt worden, slijten sneller. Medegebruik hoeft dus niet gratis, een kostendekkende vergoeding is de logica zelf.

Gebouwen moeten voor N-VA slim duurzaam zijn. Passief of bijna-energieneutrale scholen zijn duurder, waardoor er minder plaatsen bijgecreëerd worden. Daarbij komt nog dat de al gebouwde passiefscholen ook niet zonder

problemen zijn. Zo zijn klassen berekend op een bepaalde bezetting. Zitten er meer kinderen in dan bestaat er het risico op oververhitting. Schoolgebouwen halen soms de normen door heel wat technische snufjes, maar de onderhoudskosten van dergelijke systemen lopen hoog op. Daarmee pleit de spreker niet voor energieverpillende gebouwen maar wel voor slimme energiezuinigheid. Voorts moeten kleine pps ESR-neutraal zijn, anders wordt er minder gebouwd dan met grote pps voor meer geld.

Hij heeft samen met collega's een motie ingediend (*Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 116/1) om de bestaande schoolgebouwen te behouden, te monitoren, leegstand te vermijden en desgevallend een verkoopmoratorium in te stellen. Het valt toch niet uit te leggen dat de schaarse vierkante meters, vooral in steden, te gelde gemaakt worden. Het kan dan wel zijn dat de grond niet van de overheid is, maar de gebouwen zijn met minstens 60 percent subsidies opgericht en grotendeels met gemeenschapsgeld onderhouden. Daarnaast moet er in de normen voor de oprichting van schoolgebouwen gewied worden.

Huursubsidies zijn een goede zaak, maar vergen een goede procesbewaking om te verhinderen dat patrimoniumvehikels excessieve huursommen vragen. OD II moet met een open geest herbekeken worden. Volgens de bepalingen van dat decreet had dat trouwens om de vijf jaar moeten gebeuren. Het valt toch niet te rechtvaardigen dat er geen plaatsen bijkomen omdat de middelen aangevraagd worden door het verkeerde net? Hij beseft terdege dat het niet gemakkelijk zal zijn, het verleden valt niet uit te vegen.

Provincies en ook scholengroepen organiseren groepsaankopen energie, maar op dat vlak valt nog wel meer winst te boeken. Hij pleit tevens voor moderne didactische uitrustingen in tso en bso. Dat zal het imago van die onderwijsvormen, ook bij ouders, alleen maar ten goede komen. Omdat projecten nu doorgaans opgesplitst via de verkorte procedure uitgevoerd worden, moeten er telkens opstartkosten betaald worden, wat de zaak duurder maakt. Een omvattende aanpak is beter, waarmee de spreker niet wil gezegd hebben dat alle middelen zomaar zonder onderscheid aan AGIO'n moeten worden toevertrouwd. Hij pleit ervoor toch enige bestemming op te leggen, zij het dat de aanwending flexibel blijft. Tot slot benadrukt hij dat 500 miljoen euro extra op één regeerperiode een gigantisch bedrag is. Hij hoopt dat het gevrijwaard blijft, dus dat de economische evolutie blijft zoals ze geraamd is.

1.5. Tussenkost van Jan Durnez

Voor het delen van sportinfrastructuur zouden de netten volgens *Jan Durnez* geen bezwaren meer mogen maken. Aangezien scholen zich vaak tot de gemeente wenden als ze sportruimte te kort komen, kunnen die daarin een regierol spelen.

1.6. Tussenkost van Kathleen Krekels

Omdat de menselijke kant van de zaak *Kathleen Krekels* interesseert, heeft ze gesproken met enkele directeurs voor wie een DBFM-project loopt. Zij hebben gekozen voor DBFM omdat het sneller gaat dan reguliere dossiers maar ook omdat ze deskundig begeleid worden. Nadeel is dan weer de kostprijs. De financiële norm maakt dat er heel wat van de aanvankelijke plannen geschrapt wordt: gordijnen, mezzanines, aparte vergaderlokalen of extra capaciteit. Daarbij komen nog de kosten om te voldoen aan de veiligheidsnormen die voor scholen vaak strenger zijn dan voor anderen, zoals kinderopvang of ziekenhuizen. Eens alles besproken en vastgelegd in een contract wordt de directie toeschouwer. Dertig jaar is een lange periode om alles te kunnen voorzien. In het contract staat bijvoorbeeld dat bepaalde machines of installaties in die periode drie keer

vervangen worden, maar eigenlijk weet een directie niet of ze nog nodig zullen zijn over tien of twintig jaar. Voor het onderhoud krijgt een school contactpersonen per type probleem. Het is niet duidelijk of dat vlot zal werken.

Directies ervaren een bouwproject algemeen als zwaar. Ze moeten zelf een project uitwerken en de te gebruiken technieken beschrijven. Ze kunnen daarvoor bij andere scholen te rade gaan, maar zijn het meest gebaat bij deskundige hulp van de inrichtende macht. Vaak is die schitterend, maar soms laat ze te wensen over. Directies krijgen die praktische steun niet zozeer van de koepels maar wel van de schoolbesturen. Onder meer de wekelijkse projectvergaderingen zijn een belasting voor de directeur, zeker in lagere scholen. Ook in de secundaire scholen van minder dan 600 leerlingen is er geen onderdirecteur of andere beleidsondersteuning. Naast de directeur wordt ook van het schoolteam veel gevraagd omdat ze het even zonder directeur moet stellen. Hoewel iedereen blij is met een nieuw gebouw, wil niemand er de last van ondervinden. Directies hebben dan ook heel wat werk om ouders te brieven om zich van hun steun te verzekeren. Eens de school gebouwd, komt de inrichting. Dat kan niet tijdens de schooluren. Ze moeten daarvoor rekenen op de hulp van het schoolteam, echtgenoten en ouderverenigingen.

Ze pleit in deze niet voor schaalvergroting, maar voor een goed e-loket, deregularisering en een beperking van de planlast tot een minimum. Bij de minister informeert ze wanneer dat loket ingesteld wordt. Scholen bouwen is een maatschappelijke dienst betaald met belastinggeld, dus zou de overheid daar meer in moeten betekenen. Scholen doen hun best, maar zijn amateurs in het bouwen. AGION houdt een oogje in het zeil, maar niet tot in de details. Omdat de nieuwbouw hen zodanig in beslag neemt, schieten directies op andere vlakken als het pedagogische soms te kort, ten opzichte van hun leerkrachtenteam, zorgleerkrachten en leerlingen. De vijfde strategische doelstelling van de minister is het bevorderen van de beheersmatige aanpak. Beleidsondersteuning van directies basisonderwijs of kleine secundaire scholen is daarvoor zeker een aandachtspunt.

1.7. Tussenkomst van Kathleen Helsen

Kathleen Helsen vindt het moeilijk dat de minister alleen instaat voor een materie waar alle ministers die gemeenschapsbevoegdheden behartigen, door gevat zijn. Misschien is er een minister voor gemeenschapsinfrastructuur nodig om de beperkte middelen zo efficiënt mogelijk te gebruiken. Ook de culturele sector heeft gebouwen nodig en daar is het budget nog veel beperkter. Ze vindt wat Hilde Crevits doet goed, maar het is nodig om met andere ministers samen te bekijken hoe ruimte te creëren voor kinderen om te ontwikkelen en te leren. De inrichting en aankleding van de schoolgebouwen zijn de laatste dertig jaar amper geëvolueerd maar kinderen groeien wel in een heel andere context op. Daarbij zijn de gebouwen enkel ingericht voor het leren, niet voor de andere facetten van de ontwikkeling.

Als de concepten voor schoolgebouwen van de toekomst enkel en alleen door onderwijsmensen ontwikkeld worden, zal multifunctionaliteit moeilijk waar te maken zijn. Alleen al tussen onderwijsvormen bemoeilijkt dat de zaak. Het dko vindt in gewone klaslokalen soms te weinig ruimte voor zijn activiteiten, bijvoorbeeld voor het laten drogen van de kunstwerkjes. Het komt er dus op aan de verschillende gebruikers van bij de ontwerpfase te betrekken. Mogelijks kunnen de gemeenten een trekkersrol vervullen om hen samen te brengen.

Voorts vindt het lid dat niet alleen onderwijs zijn gebouwen moet openstellen. Andere maatschappelijke partners kunnen omgekeerd ook hun gebouwen voor het onderwijs openstellen. Ze geeft het voorbeeld van VDAB-

opleidingsinfrastructuur voor het secundair, en – waarom niet – het lager onderwijs. Naar het voorbeeld van het zorgstrategische plan waarin nieuwe infrastructuur moet passen, zou ook voor onderwijsbouwplannen best vooraf afgewogen worden of er nabije gebouwen bruikbaar zijn en, zo bouwen toch verantwoord is, hoe en waar en met welke partners het best gebeurt.

2. Antwoorden van de minister

2.1. Reactie op de conceptnota van Caroline Gennez

Hilde Crevits apprecieert dat Caroline Gennez een conceptnota ingediend heeft. Het ware interessant als ook Elisabeth Meuleman dat zou gedaan hebben omdat de doorsnedes dan duidelijk zouden zijn. Het is goed dat ze ideeën geeft en niet doodleuk zegt dat er meer middelen moeten komen. Zeker in tijden van budgettaire schaarste moeten processen in vraag gesteld worden om meer te doen met één euro. Daarnaast apprecieert ze de uitspraak van Koen Daniëls dat de regering ondanks de budgettaire krapte extra middelen voor scholenbouw vrijmaakt, dit jaar meer dan vorig jaar.

Caroline Gennez legt sterk de nadruk op de brede school, de community. Ze vraagt een sectoroverschrijdende bundeling van middelen en functies bij publieke investeringen. Kathleen Helsen pleit dan weer voor een minister van gemeenschapsinfrastructuur, maar de toestand is ingewikkeld. Een voorbeeld: binnen het Katholiek Onderwijs Vlaanderen is ongeveer 25 percent van de schoolbesturen eigenaar van zijn gebouwen, de rest zit verspreid onder congregaties en andere eigenaars. Het GO! heeft bijna alle gebouwen geïnventariseerd en werkt met integraalplannen voor nieuwbouw en groot onderhoud. Ook de katholieke scholengroepen werken op een professionele manier, zo merkte de minister op, dit keer bij de Zusters van Vorselaar. Een integrale aanpak moet de norm worden. De overheid bepaalt de criteria voor subsidievoorrang, de groep of de school ontwikkelt een toekomstplan, met oog voor het potentieel van en voor de omgeving. De overheid geeft subsidies maar wordt daardoor nog geen eigenaar van de gebouwen. Ze kan enkel voorwaarden verbinden aan de subsidies, maar de school niet op een andere manier dwingen tot verplichte samenwerking.

Ze is het ermee eens dat lagere scholen buurtscholen moeten zijn. Huursubsidies, hoewel er nog enkele kanttekeningen bij te maken zijn, passen in die schoolnabije aanpak. De Vlaamse Regering vindt dat bij grote woningbouwprojecten best onmiddellijk ruimte voorzien wordt voor een school. Via huur kan dat voor de periode dat het nodig is. Voor het secundair onderwijs wil Caroline Gennez grote domeincampussen en legt daarbij terecht een link met de hervorming van het secundair onderwijs.

Het volgende moet de minister ook van het hart. De beschikbaarheidsvergoedingen komen inderdaad uit de reguliere middelen, maar net daarvoor is er vroeger 75 miljoen euro aan toegevoegd. In afwachting van het opleveren van de DBFM-schoolgebouwen zijn die middelen de voorbije jaren gebruikt voor reguliere scholenbouw. Nu worden ze – gelukkig – gebruikt waarvoor ze initieel bedoeld waren. Wat gebouwd wordt, is trouwens innovatief, gericht op de toekomst, en biedt mogelijkheden voor medegebruik.

Beide conceptnota's stellen min of meer dezelfde criteria voor het afhandelen van de wachtlijsten voor. In tegenstelling tot Elisabeth Meuleman vindt de minister de criteria in haar conceptnota redelijk duidelijk. Ze sloeg er het Vlor-advies op na dat het heeft over een ambitieus stimuleringsbeleid met "zin voor realiteit". Daaruit leidt de minister af dat de meesten samenwerken complex vinden en dat ze niet ertoe geforceerd willen worden. Dat multifunctionaliteit een meerwaarde moet hebben op basis van een heldere taak- en risicoverdeling zoals de Vlor

voorts zegt, is voor de minister geen argument om het niet te doen. De minister is gecharmeerd van Jan Durnez' idee voor een getrapte aanpak. Voor sport is samenwerking tussen netten, koepels, sportverenigingen, gemeenten enzovoort gemakkelijker te realiseren. Op sommige plaatsen gebeurt dat al, alleen vraagt het creativiteit, terwijl de overheid er eigenlijk pasklare concepten voor zou moeten kunnen aanbieden. Met de focus op het criterium capaciteit is de minister het eens, maar het mag niet het enige criterium zijn. Een verstandige duurzame renovatie kan bijvoorbeeld veel doelen dienen, onder andere meer plaatsen scheppen.

De minister is voor een meerjarenplanning, ook inzake capaciteit. In haar conceptnota zegt ze daartoe de middelen te zullen integreren zodat er niet jaarlijks opnieuw beslist moet worden wie welke middelen krijgt. Dat mag echter niet betekenen dat elk net in een bepaalde stad investeert en een andere stad volledig aan zijn lot wordt overgelaten. Daarom wil ze de middelen wel inkantelen, maar netoverschrijdend overleg voor afspraken op lange termijn op basis van de capaciteitsmonitor is ook nodig.

2.2. Reactie op de andere tussenkomsten

De huidige DBFM is voor de minister een goede formule. Samen met de scholen is ze dolgelukkig met de nieuwe gebouwen. De formule heeft de toets van de ESR-neutraliteit niet doorstaan, dus is ze niet voor herhaling vatbaar. Ondertussen wordt in nauw overleg met diverse partners een typecontract voor een kleinere pps gemaakt. Daar is veel interesse in, maar vooreerst moeten het Instituut voor de Nationale Rekeningen en Eurostat zich ermee akkoord verklaren. Dat kan enkele maanden duren.

Vlaanderen hoeft niet te lenen via het Europees Investeringsfonds. Het heeft een betere rating dan Wallonië en krijgt dus lage rentetarieven en geraakt makkelijk aan leningen. Ook een volkslening is niet nodig. Vlaanderen is in staat fondsen te genereren. Daar knelt het schoentje niet. Scholen krijgen ook vlot leningen voor hun eigen aandeel, soms werken ze zelf met renteloze leningen van de ouders.

De minister is het eens met de oproep van Jo De Ro voor een transparante aanpak. Ze denkt daar de voorbije maanden al grote bijdragen aan geleverd te hebben met de schoolgebouwenmonitor en de capaciteitsmonitor. Een kadaster is niet evident. Ze hoedt zich ervoor miljoenen euro daarin te investeren en niet in scholenbouw zelf. Stapsgewijs zal er wel een soort van kadaster komen. De minister is voorts bereid om de evenwichten in OD II te bespreken maar wil behoedzaam en rationeel tewerk gaan om geen schooloorlog te ontketen. Het klopt dat de verdeling er niet voor mag zorgen dat er middelen onbenut blijven, maar de behoeften zijn in alle netten groot.

Netoverschrijdend gebruik van schoolgebouwen interesseert de minister ook, maar ze vindt het beter samenwerking te bevorderen, bijvoorbeeld door er een prioriteitscriterium van te maken. De conceptnota Dko (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 505/1) moet net leiden tot een nauwere band met het gewone onderwijs zodat zoveel mogelijk kinderen kunnen genieten van de positieve effecten van dko, ook op de cognitieve ontwikkeling.

De minister erkent dat de kostprijs van gronden grote verschillen kan vertonen. Het klopt dat een gebouw meer slijt bij multifunctioneel gebruik maar een gebouw na vier uur niet gebruiken is zonde, aldus de minister. Daarbij komt nog dat een school inkomsten kan halen uit dat medegebruik. Er zijn al heel wat goede voorbeelden. Misschien kan de administratie helpen met typecontracten. Dat moet nog wat aangezwengeld worden want de school is het hart van de samenleving en moet dus zoveel mogelijk gebruikt worden.

De minister zal de achterpoortjes die kunnen gebruikt worden om de huursubsidies oneigenlijk te gebruiken, sluiten. Het is echter onmogelijk om elk misbruik uit te sluiten. Ze zal, eens de btw-verlaging federaal goedgekeurd is, alle winsten herinvesteren in onderwijs en schoolgebouwen en hoopt van de lokale besturen hetzelfde. De minister heeft geen klachten over de samenwerking met de Vlaamse Gemeenschapscommissie in Brussel, waarmee goed samengewerkt wordt in verschillende zaken.

Na haar ervaringen op Openbare Werken is Hilde Crevits zeker een goed kandidaat voor 'minister van gemeenschapsinfrastructuur', maar eigenlijk vindt ze niet dat er een aparte minister nodig is. Het volstaat de instrumenten te screenen. Zo meldt ze dat de normen in de kinderdagverblijven strenger zijn dan die in onderwijs. De kwestie is normen en regels beter op elkaar af te stemmen om medegebruik vlotter mogelijk te maken. Met minister Muyters is ze daar volop mee bezig. De administraties, AGION voor Onderwijs en het Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden voor Welzijn, overleggen daar trouwens ook al over.

Jo De Ro suggereert de minister de Vlaamse voorbereidingen daarvoor klaar te hebben tegen het begin van de volgende gemeentelijke bestuursperiode 2018-2024. Dan kunnen de verschillende schepenen hun plannen en subsidies samenleggen voor gemeenschappelijke infrastructuur. Een Vlaamse handleiding zou hen een heel eind op weg helpen.

Hilde Crevits is het eens dat de lokalen belangrijk zijn voor de aantrekkelijkheid van het lerarenberoep. Alle scholenbouwmiddelen zorgvuldig bundelen, zorgt ervoor dat scholen meerjarenplannen kunnen maken. De minister beseft dat er nog een probleem is met de objectivering.

Het woord "slim" toevoegen aan "duurzaam" voor infrastructuurinvesteringen zoals Koen Daniëls suggereerde, lijkt de minister interessant. Voor bijna-energieneutrale scholen komen er proefprojecten. Het komt er inderdaad op aan voorzichtig te werk te gaan, maar toch oog te hebben voor de mogelijkheden, onder meer op vlak van domotica.

Voor de minister moet een verkorte procedure nog steeds passen in een langetermijnplan. Of de opstartkosten dan telkens spelen, is lang niet zeker. De minister spreekt tegen dat de koepels de scholen niet bijstaan in bouw dossiers. De minister vindt dat AGION minder een oogje in het zeil hoeft te houden op het vlak van de naleving van de regelgeving inzake overheidsopdrachten, maar dat de school als bouwheer zelf de bestekken en werken moet controleren of zich daarvoor goed moet laten begeleiden. AGION heeft werk genoeg. De dienstverlening aan de scholen wordt momenteel onder de loep genomen worden. De minister ontkent dat DBFM dan zoveel gemakkelijker is: de contracten onderhandelen, vergt ook heel wat kennis en inzet van de school. Scholen worden dan wel van het onderhoud vrijgesteld, maar sommige tso- of bso-scholen willen daar eigenlijk zelf best een deel van doen. Bestuurlijke schaalvergroting kan ervoor zorgen dat de scholengroep deskundigen in dienst heeft, ook in bouwaangelegenheden. Dat gebeurt trouwens meer en meer. Dat neemt niet weg dat AGION en ook het departement schitterend werk verrichten, aldus de minister.

Als het geldtekort zo groot is, is het moeilijk de volledige wachtlijst plots volgens andere criteria te organiseren. Scholen die net aan de beurt zijn, dreigen dan ver terug te vallen. Dat is de reden waarom er overgangsmaatregelen nodig zullen zijn. Elisabeth Meuleman vindt dan wel dat de minister maar een kiezeltje verlegt, maar de beoogde transparantie en de planlastvermindering, onder meer

met het e-loket, zijn aanzienlijke wijzigingen. De minister wil daarom bij voorrang investeren in de uitbouw van het e-loket, wat ook geld kost.

De lokale taskforces verrichten goed werk. Met de vluchtelingentoevloed blijkt dat ook de LOP's goed en pro-actief tewerk gaan. Misschien is het mogelijk beide overlegorganen te fuseren en een duidelijke lokale regierol te geven. Dat past in het streven naar vereenvoudiging en integratie.

3. Reactie van Caroline Gennez op de tussenkomsten van de leden en de reactie van de minister

Caroline Gennez bedankt voor de appreciatie van haar niet louter reactieve kritische houding maar concrete aanbevelingen in haar conceptnota. De probleemanalyse van beide conceptnota's is gelijklopend. Het is evident dat vraag en aanbod in kaart moeten worden gebracht om het probleem structureel aan te pakken. Voor de vraag is dat ondertussen in orde. De inrichtende machten vinden het moeilijk om het aanbod in kaart te brengen omdat ze het te duur vinden. Ook een Vlaams kadaster is duur en tijdrovend zonder input van de inrichtende machten. De lokale regie kan hen daartoe aanzetten. Een school kan zich gemakkelijker wegsteken voor Vlaanderen dan voor zijn schepencollege, dat ook veel beter zicht heeft op het gebruik en de staat van de schoolgebouwen en andere maatschappelijke gebouwen. Zo kan er misschien toch een kadaster komen zonder al te hoge kosten.

Regelgeving die conflictueus is, zeker als ze van dezelfde overheid komt, is wraakroepend. Ze geeft het voorbeeld van erfgoedregels die het onmogelijk maken bepaalde schoolgebouwen te renoveren. Europees onderzoek, ook van de Gentse universiteit, geeft aan hoezeer kinderen gebaat zijn bij een zorg-onderwijscontinuüm van crèches tot school. Toch zijn de subsidiemechanismen van Welzijn en Onderwijs niet compatibel om ze samen te huisvesten. Ze suggereert de minister om de conceptnota's over buitenschoolse kinderopvang en scholenbouw eens samen te leggen. Kindercampussen met al wat dienstig is van geboorte tot achttien jaar, zoals Kathleen Helsen en Jo De Ro bepleiten, zijn ook voor Caroline Gennez de toekomst. Momenteel komt het er op aan er minstens voor te zorgen dat er geen reglementen de gezamenlijke huisvesting van crèches, voor- en naschoolse kinderopvang en kleuter- en basisonderwijs in de weg staan.

Nu zijn er ook in onderwijs verschillende subsidiesystemen: een dotatie aan het GO!, de AGIO-verdeelmethode, de DBFM-beschikbaarheidsvergoedingen, de huursubsidies. De spreker heeft te weinig zicht op de wachtlijsten wat haar de indruk geeft dat ze ook voor anderen intransparant zijn. Ze vraagt wat meer inzicht, alsook een integratie van de systemen om het de inrichtende machten wat gemakkelijker te maken.

Ze heeft begrip voor de bezwaren van directies en leerkrachten om hun lokalen te delen, maar het is tijd die koudwatervrees te overwinnen. Vrijblijvende stimuli brengen te weinig op. De stad Mechelen heeft in een schoolsporthal geïnvesteerd op voorwaarde dat ook de andere Mechelaars ervan gebruik konden maken. Dat loopt goed, maar andere scholen worden niet toegelaten. Algemeen staan scholen niet open voor delen met scholen van andere netten, wat voor de spreker niet getolereerd kan worden.

Duurzaam moet inderdaad slim zijn, maar mag niet betekenen dat de teugels worden gevierd. De energienormen zullen jaar na jaar strenger worden, ook op het Europese vlak. De overheid subsidieert niet alleen de bouwkost maar ook de werkingskost en dus ook de energiekost. Duurzaam bouwen is dus een winst

voor de school maar ook voor de Vlaamse overheid. Voor haar is het de evidentie zelf om scholen bijna-energieneutraal te bouwen.

Gezien de lage rentevoeten is het momenteel bijzonder interessant om te investeren. Dat de overheid de plicht heeft zoveel mogelijk te investeren, betekent niet dat er niet nog andere financieringsbronnen kunnen worden aangeboord. Ze gelooft in een investering van de samenleving in maatschappelijk vastgoed. Frank Vandenbroucke mag dan louter gegaan zijn voor DBFM, zij gelooft in systemen als lokale crowdfunding en volksleningen, zij het niet voor essentiële investeringen in infrastructuur of didactisch materiaal maar eerder voor aankleding en extra's zoals speeltuigen en banken. In 2014 is er met de volkslening bijna 2 miljard euro opgehaald. Heeft de minister een idee wat er met dat geld gebeurt? Is ze van plan te kijken met haar federale collega en de banken of er alsnog iets naar scholenbouw kan vloeien?

Nieuwe criteria laten gelden voor alle dossiers houdt enkel een risico in als de middelen zonder meer in een grote pot gestopt worden. Als de lokale regie oordeelt op basis van criteria als capaciteit, multifunctionaliteit, wordt dat risico kleiner. *Jo De Ro* vraagt hoe een kleine gemeente invloed kan hebben op een grote inrichtende macht zoals de Zusters van Vorselaar of scholengroepen gespreid over twintig gemeenten. *Caroline Gennez* antwoordt dat grote inrichtende machten, van het vrij of officieel net, wel gek zouden zijn om niet te bouwen waar er klanten zijn. Het Vlaamse niveau kan via de capaciteitsmonitor erover waken dat het reëel plaatsgebrek en niet populariteit als criterium aanvaardt. Toen zij een taskforce voorzat, was het probleem niet dat er geen kandidaten waren om op bepaalde plaatsen te investeren, wel dat er middelen te kort waren. Ze gaat ervan uit dat inrichtende machten die voor verschillende regio's werken ook hun rekening zullen maken. Die risico's zijn er vandaag ook.

In budgettaire moeilijke tijden is onderwijs een maatschappelijke prioriteit, Uplace en Oosterweel niet. Ze belooft de minister van Onderwijs te steunen als het parlement voor die keuze geplaatst wordt.

4. Replieken

4.1. Reactie van Koen Daniëls

Koen Daniëls neemt er verbijsterd akte van dat *Caroline Gennez* het Oosterweel-project wil laten vallen. Zonder Oosterweelverbinding staat het verkeer in het Waasland stil. *Caroline Gennez* mag het dan wel als een boutade betitelen, het is een slecht gekozen. Hij countert het met een andere boutade: "Als de groenestroomcertificaten beter gemanaged waren, zou wat nu schulden zijn, gebruikt kunnen worden voor onderwijs."

Van de minister vraagt hij een antwoord op zijn vraag over de monitoring van de huursubsidies. Hoe zal ze verhinderen dat de subsidies verdwijnen in patrimonium-vzw's? Als een basisschool bouwt, betaalt de overheid van elke 1000 euro er 700. Als een school een patrimonium-vzw opricht die het gebouw bouwt en de overheid subsidieert de huur, gaat er voor 1000 euro werkmiddelen naar de patrimonium-vzw. Wat de vzw dan met die middelen doet, blijft duister.

Hij pleit voor slim duurzaam, waarmee hij niet wil zeggen dat de warmte door kieren naar buiten moet stromen. Geavanceerde technieken kunnen ook nadelen hebben. Ze hebben hoge onderhoudskosten, denk maar aan domotica, en komen het comfort niet altijd ten goede. In passiefscholen kunnen de ramen bijvoorbeeld niet open. Leerkrachten geven er niet graag les omdat ze tijdens de speeltijd niet even frisse lucht kunnen binnenlaten. Warmtepompen vergen dan weer verticale boringen. De impact daarvan op de uitputting van de grond is nog

te weinig bekend, en de coëfficiënt in de energie-efficiëntie daalt. Daarbij komt nog dat weinig aannemers de technieken aankunnen. Het komt erop aan de proefprojecten goed te evalueren. Ook op de passiefhuisbeurs bleek dat er, om nadelen te vermijden, met heel wat rekening gehouden moet worden. Scholen getuigden daar veel meer aan onderhoud uit te geven voor bepaalde technieken dan er energiekosten door uit te sparen.

Hij beaamt dat bij capaciteitsproblemen de micro onder de neus van de minister of de schepen van Onderwijs geschoven wordt. Momenteel is de schepen maar één lid van het lokaal overlegplatform. In dat platform is niet iedereen vertegenwoordigd en elk lid heeft een blokkeringsminderheid. De gemeenteraad is de reële afspiegeling van de lokale gemeenschap. Het komt erop aan dat forum en de schepen van Onderwijs meer macht te geven in de lokale regie.

4.2. Reactie van Kathleen Krekels

Kathleen Krekels beseft dat scholen bij bouwdoSSIers door verschillende instanties gesteund worden. Het e-loket kan zorgen voor minder planlast. Toch stelt ze voor om het pedagogische werk niet te belasten. Dat kan door tijdens de duurtijd van de bouw extra uren voor ondersteuning toe te kennen.

4.3. Reactie van de minister

Hilde Crevits zegt dat er een subsidienorm komt voor huursubsidies. De circuits moeten transparant zijn. De minister denkt dat die huursubsidies vooral nut hebben om in bepaalde gebieden tijdelijk een school in te richten. Uiteraard kan die definitief worden. Ze heeft weet van aannemers die bereid zijn gebouwen op te richten, te verhuren en ze later aan de school te koop aan te bieden.

Kathleen HELSEN,
voorzitter

Jos DE MEYER
Caroline GENNEZ,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

AGION	Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs
bso	beroepssecundair onderwijs
btw	belasting over de toegevoegde waarde
DBFM	Design Build Finance Maintain
dko	deeltijds kunstonderwijs
ESR	Europees Systeem van Nationale en Regionale Rekeningen
Eurostat	statistical office of the European Union
GO!	onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap (historische naam = Gemeenschapsonderwijs)
HIVA	Hoger Instituut voor de Arbeid (van de KU Leuven) (nieuwe benaming voluit = Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving)
ICT	informatie- en communicatietechnologie
INR	Instituut voor de Nationale Rekeningen
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
LOP	lokaal overlegplatform
nv	naamloze vennootschap
OD	Onderwijsdecreet
pps	publiek-private samenwerking
STEM	Science, Technology, Engineering and Mathematics
tso	technisch secundair onderwijs
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
Vlor	Vlaamse Onderwijsraad
VSKO	Vlaams Secretariaat van het Katholiek Onderwijs
vzw	vereniging zonder winstoogmerk